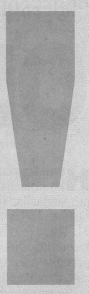

NOVI LIST PLUS

Više novaca, manje ostvarenja

Sam proračun Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta pokazuje koliko je paradoksalan. Prije pet godina taj je proračun iznosio nešto manje od 8,7 milijarda kuna, a samo za knjige, udžbenike i izdavanje časopisa izdvajalo se 35 milijuna kuna. Ove godine proračun iznosi gotovo 11,7 milijarda kuna, ali se za istu namjenu izdavača tek nešto više od 11 milijuna kuna, odnosno nakon ovojotjednog dogovora o časopisima nešto više od 16 milijuna. Svakako bi Ministarstvo moralo objasniti kako to da s više ostvarenja manje.

FINANCIRANJE ZNANSTVENE INFRASTRUKTURE U HRVATSKOJ PRED SLOMOM

Hrvatska se odlučila za društvo neznanja

Tihomir PONOŠ

Hrvatska neće biti zemlja znanja, a što se proteklih godina naveliko reklamiralo. Odluka Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta o prekidu sufinanciranja aktivnosti Sedmog okvirnog programa Europske zajednice, potpisana prije tri tjedna, samo je jedan od čavala u lijes hrvatske znanstvene infrastrukture. Nedavno primanje predsjednika Ive Josipovića izaslanstva Koordinacije Skupa urednika znanstvenih časopisa i izdavača znanstvene knjige ukazuje je na samo jedan segment urušavanja sustava. Josipović je, tom zgodom jedan segment urušavanja sustava. Josipović je tom zgodom zaključio kako su mnoge zemlje izlazak iz krize pronašle upravo u razvoju znanosti.

Samo na primjeru izdavanja znanstvenih časopisa, knjiga i udžbenika brojke dovoljno kažu i potvrđuju da znanost i znanstvena infrastruktura, gledano u postotku, mogu kaži da podnose najveći teret krize, ali i da trpe mačehinski odnos vlastitog Ministarstva. U ovoj godini za izdavanje časopisa bilo je predviđeno

lako su mnoge zemlje izlazak iz krize pronašle upravo u znanosti, Hrvatska radi suprotno. Radikalna štednja pogodila je prvo izdavanje znanstvenih časopisa, knjiga i udžbenika

Gvozden Flego

Radovan Fuhs

kolateralna žrtva nastradalo je Povjerenstvo za znanstvene časopise koje se jasno usprotivilo praktički uništavanju znanstvenih časopisa izdavanjem samo 4,78 milijuna kuna za njih i otprilike istodobno s odlukom o udvostručavanju proračunskog iz-

nosa za tu svrhu svi članovi tog Povjerenstva su razriješeni. U izdavanju znanstvene knjige i udžbenika stanje je još poraznije: u tri godine, od 2010. do 2012., bit će ukupno izdvojeno oko 21,5 milijuna, dok je samo u 2008. izdvojeno

20 milijuna. Ministarstvo znanosti očito ne očekuje da će Hrvatska u dogledno vrijeme izaći iz krize. Naime, prema projekciji državnog proračuna za 2012. godinu za časopise će se izdvajati tek nešto više od 6,2 milijuna, a za knjige i udžbenike nešto manje od 8,2 milijuna. Dakle, u oba slučaja tek oko 40 posto onoga što se izdvajalo 2008. godine.

Proračunskom uništavanju znanstvene infrastrukture tu nije kraj. Hrvatski znanstvenici ne samo da neće imati časopisa u kojima bi objavljivali, nego će malo toga objavljivati u inozemstvu ga objavljivati u inozemstvu čitati. U ovoj će se godini za nabavu inozemnih časopisa utrošiti 4,6 milijuna kuna, a lani je proračun za tu svrhu davao više od 25 milijuna. Znanstvenici će se morati snalaziti s epruvetama i drugom opremom koju imaju. U dvije godine proračunska sredstva izdvojena za znanstvenu opremu su smanjena za tri puta: s 28,5 milijuna u 2008. na 9,2 milijuna u ovoj godini. Kada počele razmjere-

Uništava se infrastruktura znanstvenog istraživanja

Porezna rasterećenja

Bivši ministar znanosti i tehnologije Gvozden Flego napominje da treba koristiti porezna rasterećenja kako za kompanijska ulaganja u znanost, razvoj i obrazovanje te za osobna ulaganja u obrazovanje. Što se tiče kompanijskih ulaganja, javna poduzeća i poduzeća u vlasništvu države lani su u sport uložila gotovo 53 milijuna kuna, a država će za izdavanje časopisa, knjiga i udžbenika u tri godine, do 2012., izdvojiti 37,8 milijuna.

niti iskustva, znanstvenici će se morati snalaziti uglavnom u privatnom aranžmanu jer se umjesto sedam milijuna koliko se za znanstvene skupove izdvojilo prije dvije godine, za to može izdvojiti tek nekoliko tisućica više od dva milijuna. Teško je stradalo djelovanje znanstvenih stručnih udruga. U dvije godine svota za njih je smanjena više nego trostruko: s 2,7 milijuna na 826 tisuća.

Svo to urušavanje znanstvene infrastrukture može uništiti ili uvelike oštetiti mlade znanstvenike. Zbog radikalno smanjenog novca za časopise lako je moguće

Gvozden Flego:
«Pametni u doba krize dodatno ulažu u znanost i obrazovanje, a mi ovakvim mjerama uništavamo sami sebe»

da neki među njima naprosto neće imati gdje objavljivati znanstvene radove, a to im je preduvjet ne samo za znanstveno napredovanje, nego počesto i za zadržavanje radnog mjesta.

Bivši ministar znanosti i tehnologije Gvozden Flego stanje vidi još tamnijim. Naime, kada se svemu pridoda da je »u visokoškolskim i znanstvenim ustanovama razina osobnih dohodaka dosegnula 85 posto cjelokupnog

iznosa, slijedi jednoznačan zaključak da se uništava infrastruktura znanstvenog istraživanja. Flego konstatira da je »tome tako jer ova Vlada nikad nije ozbiljno shvatila približavanje Hrvatske društvu znanja, jer ona nema strategiju razvoja i jer nije donela značaj znanosti i obrazovanja u suvremenom privredničanstvu« i navodi da u doba krize pametni dodatno ulažu u znanost i obrazovanje, a »mi ovakvim mjerama uništavamo sami sebe«.

Flego upozorava i na to da se Hrvatska nikad nije približila lisabonskom cilju EU da 2010. godine izdvoji tri posto BDP-a za znanost. »U jednom času smo bili blizu stope od 1,2 posto, zadnje tri godine ulaganja u znanost opadaju pa se bojim da smo trenutačno ispod 0,8 posto.« Flego bi volio da se vara u tome, ali i da Vlada i Ministarstvo javno obznanjuju takve podatke i nalaze mjere kako prevladati tu vrstu krize. U pitanje kojim metodama je bilo moguće zadržati razinu financiranja barem na razini 2009. godine Flego odgovara »obrazovanjem članova Vlade i vladajuće koalicije u Saboru o ulozu znanosti i obrazovanja za dobrobit pojedinaca, proizvođača i teritorijalnih jedinica, regija, nacije, čovječanstva« čime je »možda moguće postići kritičnu masu koja će predlagati i donositi proračune prema nacionalnim prioritetima umjesto prema unaprijed zadanim tablicama«.

U ovoj godini za izdavanje znanstvenih časopisa bilo je prvotno predviđeno 4,78 milijuna kuna, gotovo upola manje nego lani

4,78 milijuna kuna. Nakon široke akcije Koordinacije Skupa urednika znanstvenih časopisa i izdavača znanstvene knjige koju vodi dr. Ante Čović i jasne podrške predsjednika Josipovića, Ministarstvo znanosti pristalo je razinu financiranja domaćih znanstvenih časopisa vratiti otprilike na prošlogodišnju, odnosno na 10 milijuna kuna, i taj su zaključak supotpisali ministar Fuhs i Čović. Usporedbom radi, 2008. godine je u istu svrhu bilo namijenjeno više od 15 milijuna kuna. Nadalje, valja znati da je 2007. godine bilo 17 znanstvenih časopisa s međunarodnom licencom, a sada ih je 63.

Ugrožavanje njihova financiranja i moguće neredovito izlaženje dovoljan su razlog za ukidanje međunarodne licence, a to bi pak značilo i sporije napredovanje domaćih, posebno mladih znanstvenika. U svemu tome kao

Ulaganja u hrvatsku znanost ispod sramotnih 0,8 posto BDP-a

Foto: Reuters